[Vredesbesprekingen over Oekraïne en Europa op een strategisch kruispunt]

Door Frank , 28 oktober 2026

Vredesbesprekingen over Oekraïne en Europa op een strategisch kruispunt

Waarom de strategie van Washington om Rusland te verzwakken de grenzen van de NAVO heeft blootgelegd en Europa een hoge prijs heeft doen betalen

Door Frank Dumon: Analyse | 28 oktober 2026

Europa nadert een moment van politieke bezinning. Meer dan vier jaar lang hebben westerse leiders de oorlog in Oekraïne voorgesteld als een krachtmeting die gewonnen kon worden door meer wapens te leveren, meer sancties op te leggen en serieuze onderhandelingen met Moskou uit de weg te gaan. Toch is Rusland niet ingestort. De oorlog heeft Oekraïne verwoest, de Europese overheidsfinanciën onder druk gezet, de industriële fundamenten van het continent aangetast en de strategische afhankelijkheid van de Verenigde Staten vergroot. Een beleid dat werd verkocht als de verdediging van de Europese veiligheid, heeft Europa juist minder veilig gemaakt.

Dat is de centrale conclusie die ik trek uit het gesprek van politicoloog Glenn Diesen met de gepensioneerde Amerikaanse kolonel Douglas Macgregor op 27 oktober 2026. Ik onderschrijf hun kritiek in grote lijnen. Naar mijn mening kan de oorlog in Oekraïne niet eenvoudigweg worden begrepen als een bilateraal conflict tussen Moskou en Kyiv, maar vooral als een proxyoorlog waarin Washington en zijn NAVO-partners Rusland wilden verzwakken door Oekraïne te bewapenen, te financieren en te ondersteunen. Dat beleid heeft niet het strategische resultaat opgeleverd waarop de voorstanders rekenden. In plaats daarvan zijn de Oekraïners zelf de grootste slachtoffers, gevolgd door de Europese samenlevingen die enorme economische en politieke kosten moeten dragen. [1]

Dit is nadrukkelijk een kritische interpretatie van het westerse beleid, vanuit een begripvolle houding tegenover de eis van Vladimir Poetin dat rekening wordt gehouden met de Russische veiligheidsbelangen. Dat betekent niet dat iedere voorspelling in het interview van Diesen en Macgregor bewezen is, of dat Russische beslissingen boven kritiek verheven zijn. Dat onderscheid is belangrijk: een politiek betoog wordt sterker, niet zwakker, wanneer het een aannemelijke strategische conclusie niet verwart met een vaststaand feit.

Op de dag van het interview spraken de Finse president Alexander Stubb en de Noorse premier Jonas Gahr Støre telefonisch met president Poetin. De twee Noordse leiders hadden hun gesprek met Kyiv afgestemd, bleven Oekraïne steunen en spraken hun belangstelling voor diplomatie uit. Zij onderhandelden niet namens heel Europa. Toch is de betekenis van dit contact onmiskenbaar: zelfs regeringen die stevig in het westerse kamp staan, kunnen niet langer doen alsof de Europese veiligheid opnieuw kan worden vormgegeven zonder met Moskou te spreken. [2][3]

De proxyoorlog die zich in het volle zicht afspeelde

Oekraïne een proxyoorlog noemen, wordt vaak als een provocatie beschouwd. Toch is het een serieuze beschrijving van de internationale structuur van het conflict. Oekraïne levert het grootste deel van de soldaten en ondergaat de meeste verwoesting. Westerse regeringen zorgen voor essentiële financiering, wapens, training, inlichtingensteun en politieke rugdekking. Washington heeft invloed gehad op de strategische mogelijkheden van Kyiv, ook al hebben Oekraïners hun eigen redenen om zich tegen Russische troepen te verzetten en beschikken zij over een eigen politieke wil. Beide werkelijkheden bestaan naast elkaar.

De Amerikaanse strategische denkwijze achter dit beleid dateert van vóór februari 2022. In 2019 publiceerde de RAND Corporation *Rusland overbelasten: concurreren vanuit een voordelige positie*, een studie naar manieren waarop de Verenigde Staten hun geopolitieke rivaal onder druk konden zetten en overbelasten. Een van de besproken mogelijkheden was het leveren van meer dodelijke wapens aan Oekraïne, naast economische, politieke en militaire maatregelen om Rusland kosten op te leggen. Een onderzoeksrapport is geen geheim operationeel bevel en bewijst niet dat Washington elke aanbeveling heeft overgenomen. Het toont wel aan dat het verzwakken van Rusland door concurrentiedruk een openlijk bestudeerd Amerikaans strategisch doel was. [4]

Na de Russische invasie werd dat doel nog explicieter. In april 2022 verklaarde de Amerikaanse minister van Defensie Lloyd Austin dat Washington Rusland zodanig wilde verzwakken dat het geen militaire operaties meer kon herhalen zoals die in Oekraïne. Zijn uitgesproken rechtvaardiging was het voorkomen van verdere agressie. Maar de strategische consequentie was duidelijk: het Amerikaanse beleid ging verder dan Kyiv helpen om een aanval te overleven. Het was ook gericht op een duurzame vermindering van de Russische militaire macht. [5]

Dat onderscheid verandert de manier waarop we de oorlog moeten beoordelen. Als het enige doel een vroegtijdig einde van de vijandelijkheden en een aanvaardbare veiligheidsregeling voor Oekraïne was geweest, had diplomatie vanaf het begin een veel grotere plaats ingenomen. Als het bredere doel ook bestond uit het uitputten van Rusland, dan kon een langdurig conflict strategisch nuttig lijken voor beleidsmakers ver van het front. De verontrustende morele vraag is wie de prijs betaalt wanneer een grootmacht haar doelstellingen nastreeft op het slagveld van een ander land.

Westerse functionarissen houden vol dat hun beslissingen de Oekraïense soevereiniteit ondersteunen. Veel Oekraïners verwelkomen oprecht westerse wapens en verwerpen Russische territoriale eisen. Dat moet worden erkend. Maar het ontslaat Washington, Londen, Brussel of de NAVO niet van kritiek op de prikkels die zij hebben gecreëerd. Een regering kan legitieme bondgenoten hebben en tegelijk verstrikt raken in een grotere confrontatie waarvan de risico's haar vermogen om ze te beheersen te boven gaan.

NAVO-uitbreiding en het veiligheidsdilemma dat Europa weigerde op te lossen

Decennialang verzette Moskou zich tegen de opmars van de militaire en politieke structuren van de NAVO richting de Russische grenzen. Westerse regeringen antwoordden doorgaans dat elk land vrij moet zijn om zijn bondgenootschappen te kiezen. Dat beginsel heeft aantrekkingskracht. Maar staten nemen veiligheidsbeslissingen niet in een vacuüm. Dat een bondgenootschap zichzelf als defensief beschouwt, betekent niet dat een rivaliserende staat de uitbreiding ervan op dezelfde manier ervaart.

Op de NAVO-top in Boekarest in april 2008 verklaarde het bondgenootschap dat Oekraïne en Georgië uiteindelijk lid zouden worden. Er kwam geen onmiddellijk lidmaatschap en er werd geen toetredingsdatum vastgesteld. Niettemin werd het vooruitzicht gecreëerd van een ingrijpende strategische verandering in een gebied dat Moskou van uitzonderlijk belang achtte voor zijn veiligheid. Jaren van dubbelzinnigheid volgden: Kyiv kreeg een belofte zonder de bescherming die het lidmaatschap daadwerkelijk zou bieden, terwijl Rusland de mogelijke toekomstige komst van een vijandig militair bondgenootschap naar een gevoelige grensregio zag. [6]

Dat was geen stabiel compromis en evenmin een serieuze architectuur voor duurzame vrede. Naar mijn mening was het een gevaarlijke tussenpositie. Oekraïne werd aangemoedigd zich nadrukkelijk te richten op een militair blok waarvan de leiders niet bereid waren de onmiddellijke risico's van zijn verdediging volledig op zich te nemen. Russische bezwaren werden vaak bij voorbaat als onrechtmatig afgedaan. Naarmate de betrekkingen verslechterden, werd de ruimte voor een onderhandelde middenweg kleiner.

In de Astana-verklaring van 2010 bevestigde de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa het beginsel van ondeelbare veiligheid: staten mogen hun eigen veiligheid niet nastreven zonder rekening te houden met die van anderen. Hetzelfde document erkent ook de soevereiniteit, het verbod op geweld en het recht om veiligheidsarrangementen te kiezen. Die verbintenissen komen met elkaar op gespannen voet te staan wanneer politieke leiders slechts één onderdeel ervan benadrukken. Een werkbare veiligheidsorde moet ze allemaal serieus nemen. [7]

Daarom vind ik Diesens benadering overtuigend. Europese veiligheid kan niet worden bereikt door Rusland te behandelen als een geografische afwijking die voor altijd van Europa moet worden uitgesloten. Rusland is een Europese én Euraziatische macht, een kernwapenstaat, een energieproducent, een belangrijke militaire speler en een blijvende buur. Het bestaan van Rusland kan niet met sancties worden uitgewist. Poetins nadruk op de noodzaak om de Russische veiligheidsbelangen rechtstreeks te erkennen is geen exotische eis; de moeilijke opgave is deze belangen te verenigen met de rechten van de buurlanden.

Het erkennen van het veiligheidsdilemma neemt de Russische verantwoordelijkheid voor de keuze tot een grootschalige invasie in 2022 niet weg. De Algemene Vergadering van de Verenigde Naties veroordeelde die daad en bevestigde opnieuw de Oekraïense soevereiniteit. [8] Maar een juridische veroordeling is op zichzelf geen strategie om een oorlog te beëindigen. Begrijpen welke opeenvolgende veiligheidsfouten eraan voorafgingen, is onmisbaar als Europa een herhaling wil voorkomen.

Het belangrijkste westerse doel is niet bereikt

Als de strategische gok was dat sancties, militaire uitputting en internationaal isolement Rusland zouden breken, dan is de uitkomst teleurstellend voor de voorstanders ervan. Rusland blijft een functionerende staat met aanzienlijke militaire middelen, buitenlandse relaties, industriële productie en diplomatieke speelruimte. Moskou heeft een mate van druk doorstaan die volgens veel vroege westerse voorspellingen onhoudbaar zou zijn.

Dat betekent niet dat Rusland aan de kosten van de oorlog is ontsnapt. Russische militairen en burgers zijn omgekomen; militaire uitgaven en economische aanpassingen leggen lasten op; investeringen op lange termijn en toegang tot technologie worden beperkt. Evenmin is het mogelijk de definitieve militaire uitkomst te bepalen aan de hand van één interview of een selectie van frontberichten. De gegevens van het Internationaal Monetair Fonds van oktober 2026 schetsen bijvoorbeeld geen beeld van een uitbundige Russische economische bloei. De beter verdedigbare conclusie is dat Rusland niet de politieke of economische ineenstorting heeft doorgemaakt waarop sommige westerse verwachtingen waren gebaseerd. [9]

Het onderscheid tussen *Rusland niet verslaan* en *Rusland wint alles* is belangrijk. Macgregor is ervan overtuigd dat het militaire evenwicht beslissend in het voordeel van Moskou is verschoven en dat de Oekraïense staat bijna uitgeput is. Zijn bredere oordeel — dat het Westen Rusland zijn gewenste regeling niet tegen aanvaardbare kosten kan opleggen — verdient serieuze aandacht. Maar specifieke voorspellingen over het onmiddellijke lot van Kyiv, de NAVO of afzonderlijke steden blijven voorspellingen, geen vaststaande feiten.

Oorlogen beproeven meer dan voorraden vliegtuigen, raketten en tanks. Ze stellen het industriële vervangingsvermogen, het geduld van de bevolking, de politieke legitimiteit, de financiële weerbaarheid, de geografie en de bereidheid om verliezen te dragen op de proef. Rusland beschikt over aanzienlijke voordelen dankzij zijn nabijheid en omvang. Oekraïne heeft veerkracht getoond en westerse steun heeft het geholpen de strijd voort te zetten. Toch bestaat er geen geloofwaardige weg naar vrede als westerse leiders de grenzen van hun beleid weigeren onder ogen te zien.

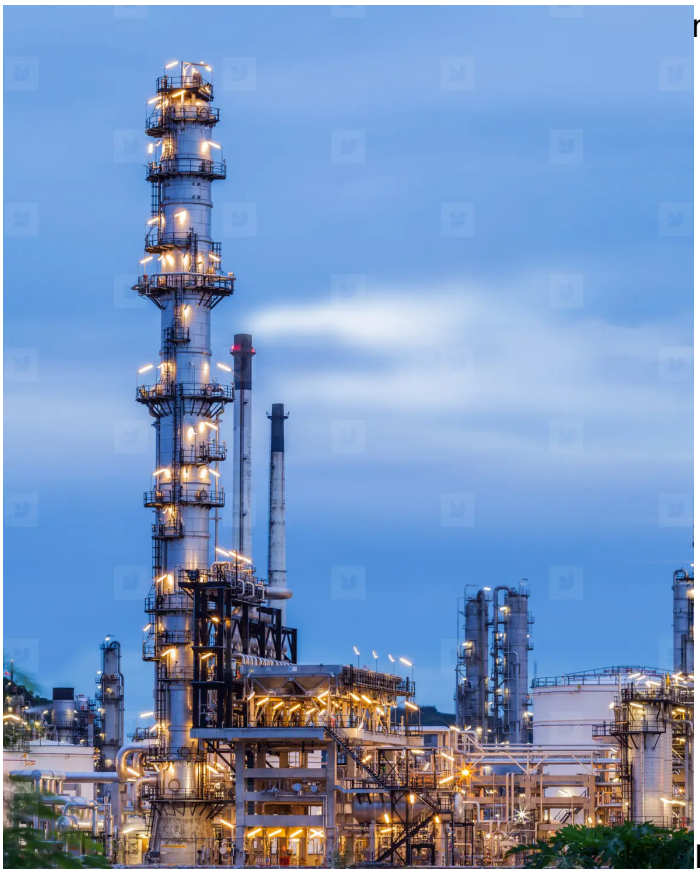
Voor Europese burgers moet de vraag nu rechtstreeks worden gesteld: is het, na jaren van buitengewone uitgaven en verwoesting, realistisch om een toekomstige uitkomst te beloven die vereist dat Rusland instemt met wat het beschouwt als een fundamentele strategische nederlaag? Zo niet, dan kan het verlengen van de oorlog de uiteindelijke regeling eerder uitstellen dan verbeteren.

Europa heeft zichzelf een economische schok toegebracht

Het strategische falen is het duidelijkst zichtbaar in de economische moeilijkheden van Europa. Europa hoefde het niet in alles eens te zijn met Poetin om te begrijpen dat welvaart mede afhankelijk was van betaalbare energie, voorspelbare handelsbetrekkingen en politieke stabiliteit op het continent. Door de economische relatie met Rusland te veranderen in een strijdtoneel van sancties en

tegenmaatregelen, hebben Europese regeringen de ontmanteling versneld van een model waarvan veel bedrijven en huishoudens profiteerden.

Volgens de Europese Commissie daalde het Russische aandeel in de gasinvoer van de Europese Unie van ongeveer 45 procent in 2021 tot ongeveer 12 procent in 2025. [10] Dat is een ingrijpende koerswijziging. Ze wordt vaak gevierd als een bevrijding uit afhankelijkheid, maar diversificatie heeft een prijs. Nieuwe aanvoerlijnen, infrastructuur voor vloeibaar aardgas, schommelende wereldmarkten en het

nggas veranderen de productiekosten. het concurrentievermogen van de Duitsland laat zien hoe groot de schade is.

Uit officiële Duitse statistieken blijkt dat de productie in energie-intensieve bedrijfstakken tussen februari 2022 en maart 2026 met 15,2 procent daalde. [12] Het zou te eenvoudig zijn om elk verloren procentpunt aan sancties toe te schrijven: ook de mondiale vraag, binnenlandse regelgeving, technologie, investeringsbeslissingen en andere factoren spelen een rol. Maar het zou even ongeloofwaardig zijn om te doen alsof de abrupte breuk in de energiebetrekkingen met Rusland economisch geen gevolgen had.

Een energie-intensief bedrijf kan niet bestaan van geopolitieke verklaringen. Het heeft elektriciteit, gas, stabiele prijzen en vertrouwen nodig dat de productie jarenlang concurrerend blijft. Wanneer de kosten stijgen, verplaatsen investeringen

zich. Een fabriek die sluit, kan ook toeleveranciers, technische kennis, leerwerkplaatsen en hele lokale gemeenschappen met zich meesleuren. De economische schade kan blijven bestaan, zelfs wanneer politici uiteindelijk een koerswijziging aankondigen.

De Europese regeringen gingen daarnaast grote verplichtingen aan voor militaire uitgaven, hulpprogramma's en de opvang van ontheemden. Sommige uitgaven waren onvermijdelijk toen de oorlog eenmaal was begonnen, en hulp aan vluchtelingen is een humanitaire plicht. Toch telt de totale last. Overheidsgeld kan ook worden besteed aan huisvesting, gezondheidszorg, vervoer, onderwijs, vergrijzing en technologische vernieuwing. Kiezers mogen vragen of opeenvolgende militaire steunpakketten een onderhandeld einde dichterbij brengen, of slechts een conflict in stand houden waarvan de strategische opbrengst afneemt.

Zeggen dat Europa ‘zichzelf heeft vernietigd’ is een krachtig politiek oordeel, geen letterlijke bewering dat Europese instellingen of economieën verdwenen zijn. Mijn argument is nauwkeuriger: de Europese leiders hebben de fundamenten van hun eigen concurrentievermogen en strategische vrijheid ernstig beschadigd. Ze hebben bijgedragen aan de ontmanteling van een nuttige relatie met Rusland zonder een werkbare vervangende veiligheidsorde te tonen.

Duitsland en Rusland: het partnerschap dat van belang had moeten zijn

In het interview met Diesen plaatst Macgregor Duitsland in het middelpunt van Europa's toekomst. Volgens mij heeft hij daarin gelijk. De Duitse industriële kracht, technische kennis en positie in de Europese economie maken het land al lang tot een spil van het continent. De Russische energiebronnen, grondstoffen, wetenschappelijke expertise en uitgestrekte geografie maakten economische samenwerking met Duitsland voor beide partijen aantrekkelijk. Dat vereiste niet dat een van beide landen het politieke systeem van de ander onderschreef.

De handelsrelatie van vóór de oorlog was geen illusie. Ze ondersteunde industriële activiteiten, commerciële uitwisseling en een zekere mate van praktische onderlinge afhankelijkheid. Die relatie kende kwetsbaarheden, waaronder een te grote afhankelijkheid van één leverancier en het risico dat energie als politiek drukmiddel zou worden gebruikt. Die risico's waren reëel. Maar het antwoord had kunnen bestaan uit diversificatie in combinatie met dialoog en verstandige economische samenwerking, niet uit de feitelijke ineenstorting van een volledige continentale relatie.

Macgregor stelt zich voor dat Duitsland zich uiteindelijk van de NAVO zou kunnen verwijderen en de nauwe banden met Moskou zou kunnen herstellen. Dat vooruitzicht verdient bespreking als mogelijke politieke keuze op lange termijn. Het is geen beschrijving van het huidige Duitse regeringsbeleid. Duitsland blijft lid van de NAVO en de EU, en de huidige politieke leiding blijft Oekraïne steunen. [13] Een grondige, Rusland gunstig gezinde analyse mag niet doen alsof dat anders is.

Maar de diepere vraag gaat verder dan één regering of verkiezing. Moet de Duitse verhouding met Rusland voor altijd worden bepaald door de strategische rivaliteit van Washington? Waarom zou de Europese industrie een permanent economisch nadeel moeten accepteren als prijs voor het handhaven van een door Amerika geleid veiligheidsbeleid? Kan Duitsland betrekkingen met Moskou ontwikkelen die de welvaart bevorderen en de confrontatie verminderen, zonder de veiligheid of politieke onafhankelijkheid van Polen, de Baltische staten en Oekraïne op te offeren?

Deze vragen wijzen op een alternatieve visie: een Europa dat is georganiseerd rond soevereine nationale belangen, wederzijdse veiligheidsverbintenissen, gediversifieerde handel en rechtstreekse diplomatie. In die visie zouden Berlijn en Moskou opnieuw economische partners kunnen worden. Hun relatie zou geen geheime ‘as’ tegen anderen zijn, maar één onderdeel van een bredere regeling waarin geen enkel land als wegwerpartikel wordt behandeld.

De gebouwen van de NAVO staan nog overeind; haar strategische bestaansreden staat ter discussie

Macgregors omschrijving van de NAVO als een uitgeholde organisatie is bewust provocerend. Formeel is de NAVO niet verdwenen. Haar leden blijven vergaderen, militaire commandostructuren organiseren en grote bedragen toezeggen voor militaire bijstand. Op de NAVO-top in Ankara in juli 2026 kondigde het bondgenootschap een toezegging van 70 miljard euro aan steun voor Oekraïne in 2026 aan. [14] Dat zijn institutionele feiten.

Maar het voortbestaan van een instelling en strategische wijsheid zijn twee verschillende zaken. Een bondgenootschap kan ruim worden gefinancierd en toch beleid voeren dat zijn leden minder veilig maakt. Meer uitgaven bewijzen niet dat de onderliggende dreigingsanalyse juist is. Meer militaire integratie levert niet noodzakelijk diplomatieke invloed op. Meer wapens kunnen een onderhandelingspositie versterken, maar ook een escalatiespiraal verdiepen wanneer het politieke doel onduidelijk blijft.

Ik verzet mij tegen de huidige rol van de NAVO als organiserend beginsel van de Europese veiligheid. Haar voortdurende uitbreiding en militaire confrontatie met Rusland hebben bijgedragen aan een politiek klimaat van nulsomdenken, waarin onderhandelen als zwakte wordt weggezet. Naar mijn oordeel is het bondgenootschap een mechanisme geworden waarmee Amerikaanse prioriteiten worden voorgesteld als een gemeenschappelijk Europees lot. Europese regeringen hebben daardoor moeite hun eigen materiële belangen te onderscheiden van de strategische voorkeuren van Washington.

Dit betekent niet dat kleinere Europese landen veiligheid moet worden ontzegd of dat ze weerloos tegenover grotere buren moeten staan. Integendeel. Een duurzame regeling moet hen beschermen door duidelijke overeenkomsten, controleerbare beperkingen van strijdkrachten, noodcommunicatie, internationale garanties en regionale maatregelen om vertrouwen op te bouwen. Het relevante alternatief voor een op de NAVO gerichte confrontatie is niet het opgeven van defensie, maar een inclusievere veiligheidsstructuur die de prikkels tot oorlog vermindert.

Europa zou zelf moeten kunnen bepalen wanneer zijn belangen samenvallen met die van de Verenigde Staten en wanneer niet. Strategische onafhankelijkheid betekent niets als Europese leiders niet eens een serieus gesprek met Rusland kunnen beginnen zonder ervan te worden beschuldigd een bondgenootschap te verraden.

Oekraïne betaalde de hoogste prijs voor de geopolitieke machtsstrijd

De taal van de strategie kan moreel onverschillig worden. We bespreken militaire machtsverhoudingen, sancties, hulppakketten en de geloofwaardigheid van bondgenootschappen, terwijl gezinnen rouwen, op de vlucht slaan, hun huizen verwoest zien en in onzekerheid leven over de toekomst. Wat men ook vindt van Moskou, de NAVO of Washington, het menselijk leed in Oekraïne maakt een einde aan deze oorlog dringend noodzakelijk.

De VN-missie voor de mensenrechten in Oekraïne registreerde van januari tot en met september 2026 ten minste 2.570 gedode en 15.211 gewonde burgers, aanzienlijk meer dan in dezelfde maanden van 2025. Het gaat om geverifieerde gevallen, niet om een volledige telling van alle slachtoffers. [15] Een gezamenlijke raming van de Oekraïense regering, de Wereldbank, de Europese Commissie en de Verenigde Naties stelde de kosten voor herstel en wederopbouw in het komende decennium op bijna 588 miljard dollar, op basis van schade die tot en met december 2025 was vastgesteld. [16]

Deze cijfers zijn geen retorisch wapen voor een van beide kampen. Ze getuigen van een nationale catastrofe. Ze ondergraven ook de geruststellende overtuiging dat militaire hulp op zichzelf een afdoende beleid vormt. Wapens kunnen nodig zijn om gemeenschappen te verdedigen, maar met wapens bouw je geen school opnieuw op, herenig je geen ontheemd gezin en beslecht je geen grensgeschillen. Op een bepaald moment moet diplomatie oplossen wat voortzetting van de strijd niet kan oplossen.

Men kan geloven dat Oekraïne als slagveld voor een proxyoorlog is gebruikt zonder te beweren dat Oekraïners geen politieke identiteit hebben of niet het recht bezitten hun toekomst te bepalen. De oorspronkelijke beslissing om zich tegen Russische troepen te verzetten omvatte Oekraïense keuzes, net als de wens van veel Oekraïners om aansluiting te zoeken bij Europa. Een vrede die uitsluitend door Moskou en Washington wordt opgelegd, zou het volgende conflict kunnen veroorzaken. De uitdaging bestaat erin de realiteit van de Russische macht in onderhandelingen te erkennen, en tegelijk Oekraïners een betekenisvolle stem te geven in de veiligheids- en politieke regelingen waaronder zij zullen leven.

Daarom is het meest constructieve antwoord op de huidige impasse noch een onvoorwaardelijke voortzetting van de oorlog, noch de eis dat het land van de ene op de andere dag iedere Russische voorwaarde aanvaardt. Het is een regeling die de militaire werkelijkheid, de bescherming van burgers, politieke instemming en de veiligheid op lange termijn van alle buurlanden serieus neemt.

Odesa, de Zwarte Zee en het gevaar van onbeperkte escalatie

Macgregor bespreekt ook de mogelijkheid dat Rusland oprukt naar Odesa. De stad en haar haven zijn van enorm strategisch en economisch belang, en hun toekomst speelt een grote rol in de berekeningen rond de Zwarte Zee. Men moet echter onderscheid maken tussen het strategische belang van Odesa en de zekerheid dat Russische troepen de stad zullen innemen. Militaire voorspellingen hangen af van beslissingen, middelen, terrein, diplomatie en gebeurtenissen die nog niet hebben plaatsgevonden.

De relevante vraag voor Europa is waarom de Zwarte Zee het toneel zou moeten worden van een eindeloze confrontatie tussen kernwapenmachten. Een escalatie waarbij Rusland en NAVO-lidstaten betrokken raken, kan risico's meebrengen die in geen verhouding staan tot enige aannemelijke territoriale of politieke winst. Maritieme handel, graanexport, kustgemeenschappen en buurlanden hebben

allemaal belang bij afspraken die aanvallen beperken en scheepvaartroutes openhouden.

Een uiteindelijke regeling zal praktische maatregelen vereisen voor maritieme veiligheid, inspecties, toegang tot havens, waar mogelijk gedemilitariseerde zones en kanalen om incidenten af te handelen. Mogelijk zijn ook langdurige onderhandelingen nodig over gebieden waarvan de controle en de juridische status worden betwist. Doen alsof dergelijke geschillen met morele verklaringen kunnen verdwijnen, getuigt niet van realisme. Maar toekomstige territoriale uitkomsten nu al als vaststaand behandelen evenmin.

De Zwarte Zee zou een brug voor de handel moeten zijn, geen permanente grens van confrontatie tussen Oost en West.

Het Noordse telefoongesprek toont de terugkeer van diplomatiek realisme

Het telefoongesprek van Stubb en Støre met Poetin op 27 oktober 2026 is juist een belangrijk symbool omdat de deelnemers geen vrienden van het Kremlin zijn. Finland is inmiddels NAVO-lid; Noorwegen is dat al lange tijd. De twee leiders herhaalden hun steun aan Oekraïne, overlegden met Kyiv en kondigden geen concessies aan. [2][3] Toch kozen zij ervoor rechtstreeks met de Russische president te spreken.

Die bescheiden stap ondermijnt het idee dat weigeren om contact te hebben op zichzelf een beleid is. Europa kan geen vorm geven aan de politieke regeling van een oorlog op zijn eigen continent als het geen rechtstreekse kanalen heeft met een van de belangrijkste strijdende partijen. Een continent dat voor alle wezenlijke gesprekken afhankelijk is van Washington, heeft een deel van zijn eigen politieke handelingsvrijheid opgegeven.

Diesen en Macgregor beschouwen het gesprek als een vroeg teken van een grotere strategische verschuiving. Ik deel hun hoop dat dit het begin markeert van een bredere herbezinning, al is het te vroeg om van een diplomatieke doorbraak te spreken. Eén telefoongesprek brengt geen staakt-het-vuren tot stand en Europese regeringen blijven verdeeld. De Europese Commissie zette op 27 oktober haar hulp aan Oekraïne voort, terwijl de bestaande steunstructuren van de NAVO actief blijven. [17] Toch is de keuze om de dialoog te heropenen op zichzelf waardevol.

Als leiders in Helsinki en Oslo met Moskou kunnen communiceren en tegelijk hun eigen standpunten handhaven, waarom zouden leiders in Berlijn, Parijs, Rome of Brussel dat dan weigeren? **In gesprek gaan is geen capitulatie.** Diplomatie is het

middel waarmee tegenstanders kunnen onderzoeken of een regeling mogelijk is zonder hun bevolkingen nog meer leed op te leggen.

Een Europese veiligheidsorde voorbij de permanente confrontatie

De belangrijkste les is niet dat Rusland alles moet krijgen wat het verlangt. Het is dat een veiligheidsorde die is gebouwd op de permanente uitsluiting van Rusland geen veiligheid heeft gebracht. Europa heeft een architectuur nodig waarin de landen van het continent, met inbegrip van Rusland en Oekraïne, bedreigingen kunnen verminderen door onderhandelde verplichtingen in plaats van rivaliserende militaire uitbreidingen.

Het idee van Oekraïense neutraliteit of militaire ongebondenheid moet serieus bespreekbaar zijn, maar alleen als onderdeel van een geloofwaardig totaalpakket. Een etiket op papier is waardeloos als het land kwetsbaar blijft of als buitenlandse machten het als vertrekpunt voor de volgende confrontatie behandelen. Een dergelijke regeling zou betekenisvolle Oekraïense instemming, wederzijdse beperkingen, praktische controle, internationale verbintenissen en een wederopbouwprogramma nodig hebben dat voldoende omvang heeft om de vrede een economische basis te geven.

Europese regeringen moeten ook erkennen dat Rusland waarschijnlijk geen regeling zal aanvaarden die wordt voorgesteld als zijn strategische vernedering. Evenzeer zullen Oekraïners geen legitieme politieke toekomst kunnen opbouwen als al hun keuzes elders worden gemaakt. Onderhandelaars moeten afstand nemen van absolute slogans en toewerken naar concrete afspraken die verantwoordelijke regeringen kunnen controleren en volhouden.

Daarvoor is een verandering van het politieke taalgebruik nodig. Het Russische volk is geen vijandige bevolking waarvan Europa voor altijd gescheiden moet blijven. Handel, onderwijs, wetenschap, cultuur en contacten tussen burgers kunnen prikkels voor stabiliteit scheppen. Sancties kunnen als onderhandelingsinstrument worden ingezet, maar permanente vervreemding mag niet worden verward met een toekomstvisie voor vrede.

Tien stappen naar een ander Europees beleid

De volgende aanbevelingen vloeien voort uit een benadering die dialoog voorstaat en kritisch is tegenover de NAVO, met de erkenning dat een werkbare overeenkomst

wederkerig en afdwingbaar moet zijn.

1. **Vervang het doel Rusland te verzwakken door het doel de oorlog te beëindigen.** Washington en de Europese hoofdsteden moeten helder aangeven welke haalbare politieke uitkomst zij nastreven. Succes moet worden afgemeten aan minder doden en duurzame stabiliteit, niet aan de eindeloze uitputting van Russische middelen.
2. **Richt een permanent Europees diplomatiek kanaal met Moskou op.** Duitsland, Frankrijk en andere Europese regeringen moeten rechtstreeks met Rusland over Europese veiligheid kunnen spreken, in overleg met Oekraïne en de kleinere landen die het meest worden geraakt. Diplomatie moet doorgaan, ook wanneer gesprekken moeilijk zijn of nog niets opleveren.
3. **Geef voorrang aan een controleerbaar staakt-het-vuren en de bescherming van burgers.** Eerste stappen moeten bestaan uit beperkingen op aanvallen tegen essentiële infrastructuur, wederzijdse humanitaire toegang, gevangenenruil en onafhankelijke regelingen om schendingen te onderzoeken. Een staakt-het-vuren is niet de volledige vrede, maar kan duizenden verdere doden voorkomen.
4. **Onderhandel over veiligheidsregelingen die Russische zorgen serieus nemen.** De toekomstige militaire status van Oekraïne, troepenplaatsingen bij grenzen, raketsystemen en buitenlandse bases moeten onderwerp zijn van inhoudelijke onderhandelingen. De bescherming van buurlanden moet deel uitmaken van dezelfde discussie, niet iets wat pas achteraf wordt geregeld.
5. **Heroverweeg de rol van de NAVO als het vanzelfsprekende strategische kader voor Europa.** Europese regeringen moeten openlijk alternatieven onderzoeken die zijn gebaseerd op soevereine besluitvorming, regionale diplomatie, beheersing van conventionele wapens en een inclusief veiligheidssysteem. De legitimiteit van dat debat mag niet afhangen van instemming uit Washington.
6. **Herstel stapsgewijs een verstandige economische relatie met Rusland.** Waar gecontroleerde afspraken dat rechtvaardigen, moet Europa een gefaseerde verlichting van sancties, gereguleerde handelsbetrekkingen en selectieve energiesamenwerking overwegen. Diversificatie blijft verstandig; economisch isolement mag geen doel op zich worden.
7. **Bescherm de Europese industrie tegen blijvende strategische zelfbeschadiging.** Regeringen moeten transparante beoordelingen publiceren van energiekosten, fabriekssluitingen, begrotingslasten en de gemiste kansen door militaire verplichtingen. Politieke leiders moeten rekenschap afleggen van de economische gevolgen van hun keuzes.

8. **Geef Oekraïners een geloofwaardig naoorlogs toekomstperspectief.** Financiering van wederopbouw, mijnenruiming, terugkeer van vluchtelingen, functionerende openbare diensten en voorwaarden voor legitieme verkiezingen moeten samen met de militaire de-escalatie worden gepland. Oekraïners moeten betekenisvol deelnemen aan beslissingen die de toekomst van hun land bepalen.
9. **Herstel mechanismen om militaire risico's te verminderen.** Rechtstreekse communicatie tussen krijgsmachten, voorafgaande kennisgeving van oefeningen, regels voor incidenten op zee en hernieuwde gesprekken over wapenbeheersing kunnen de kans verkleinen dat een plaatselijke confrontatie uitgroeit tot een grotere Europese oorlog.
10. **Maak een eerlijk openbaar debat over de proxyoorlogstrategie mogelijk.** Burgers moeten vraagtekens kunnen plaatsen bij NAVO-uitbreiding, de doeltreffendheid van sancties, de kosten van hulp en de redenen voor voortdurende confrontatie, zonder als ontrouw te worden weggezet. Een democratisch debat is bijzonder belangrijk wanneer beleid gevolgen heeft voor meerdere generaties.

Geen van deze maatregelen zou eenvoudig zijn. Sommige zouden op weerstand stuiten in Washington, Brussel, Kyiv en Moskou. Maar moeilijkheden zijn geen reden om een strategie voort te zetten waarvan de kosten duidelijk zijn en waarvan het uiteindelijke politieke doel ongrijpbaar blijft.

Conclusie: Europa's toekomst kan niet tegen Rusland worden opgebouwd

Glenn Diesen en Douglas Macgregor dagen een westers verhaal uit dat de voortzetting van de oorlog te lang heeft voorgesteld als bewijs van vastberadenheid en de mogelijkheid van onderhandelingen als een teken van zwakte. Ik ben het eens met de kern van hun betoog. De poging om Rusland via Oekraïne te verzwakken of strategisch te isoleren heeft niet de uitkomst gebracht die haar voorstanders verwachtten. Europa heeft intussen enorme kosten aanvaard, economische voordelen opgeofferd en zijn politieke oordeel verstrengeld met een door Amerika geleide confrontatie.

Ik aanvaard niet dat Europa blijvend vijandig moet staan tegenover het Rusland van Vladimir Poetin om zijn eigen identiteit of veiligheid te beschermen. Een realistisch beleid kan Rusland erkennen als een legitieme, onmisbare deelnemer aan Europese aangelegenheden en tegelijk vasthouden aan betrouwbare overeenkomsten en bescherming van zijn buurlanden. Men hoeft niet elke daad van Moskou goed te keuren om de strategische illusie te verwerpen dat Rusland van de toekomst van het

continent kan worden uitgesloten.

Het langetermijnresultaat van de oorlog in Oekraïne zal niet alleen in grondgebied worden gemeten. Het zal worden afgemeten aan de vraag of Europeanen opnieuw zelfstandig leren denken, hun welvaart beschermen en een vrede tot stand kunnen brengen die rekening houdt met de realiteit van macht en geografie. Als de Europese leiders deze belangen ondergeschikt blijven maken aan een falend confrontatiebeleid, zal de neergang van het continent een keuze zijn die in de eigen hoofdsteden wordt gemaakt.

De les van deze oorlog is even eenvoudig als ongemakkelijk: Europa kan geen duurzame veiligheid vinden door te proberen Rusland te breken. Het moet een manier vinden om met Rusland samen te leven — of zichzelf veroordelen tot terugkerende crises, economische schade en vermijdbaar leed.

Bronnen en verdere lectuur

1. Glenn Diesen en Douglas Macgregor, *Komt er een einde aan de oorlog in Oekraïne? Europa op de rand van de afgrond*, interview, 27 oktober 2026. https://youtu.be/7PV8-UDFtEM
2. Bureau van de president van de Republiek Finland, *President Stubb en premier Støre voerden een telefoongesprek met president Poetin*, 27 oktober 2026. https://www.presidentti.fi/en/president-stubb-and-prime-minister-store-held-a-phone-call-with-president-putin/
3. Regering van Noorwegen, *President Stubb en premier Støre spraken telefonisch met president Poetin*, 27 oktober 2026. https://www.regjeringen.no/en/whats-new/president-stubb-and-prime-minster-store-held-a-call-with-president-putin/id3183597/
4. RAND Corporation, *Rusland overbelasten: concurreren vanuit een voordelige positie* , 2019. https://www.rand.org/pubs/research_reports/RR3063.html
5. Amerikaans ministerie van Defensie, *Persconferentie van minister van Buitenlandse Zaken Antony J. Blinken en minister van Defensie Lloyd J. Austin III*, 25 april 2022. https://www.defense.gov/News/Transcripts/Transcript/Article/3009051/secretary-of-state-antony-j-blinken-and-secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii/
6. NAVO, *Verklaring van de top in Boekarest*, 3 april 2008. https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2008/04/03/bucharest-summit-declaration
7. OVSE, *Herdenkingsverklaring van Astana: op weg naar een veiligheidsgemeenschap*, 2010. https://www.osce.org/cio/74236

8. Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, resolutie ES-11/1, *Agressie tegen Oekraïne*, 2 maart 2022. https://mandates.un.org/mandate/A/RES/ES-11/1
9. Internationaal Monetair Fonds, *Wereldwijde economische vooruitzichten*, oktober 2026. https://www.imf.org/en/publications/weo/issues/2026/10/13/world-economic-outlook-october-2026
10. Europese Commissie, *Toelichting op de energiezekerheid van de EU*, 20 april 2026. https://energy.ec.europa.eu/news/focus-eu-energy-security-explained-2026-04-20_en
11. Europese Commissie, *Betaalbare energie*. https://energy.ec.europa.eu/strategy/affordable-energy_en
12. Duits Federaal Bureau voor de Statistiek (Destatis), *Productie in energie-intensieve industrieën*, mei 2026. https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2026/05/PD26_N032_42.html
13. Duitse federale regering, *Bondskanselier Merz bezoekt Kyiv*, oktober 2026. https://www.bundesregierung.de/breg-en/news/pc-merz-kyiv-2455692
14. NAVO, *Verklaring van de top in Ankara*, 8 juli 2026. https://www.nato.int/en/about-us/official-texts-and-resources/official-texts/2026/07/08/the-ankara-summit-declaration
15. VN-missie voor de mensenrechten in Oekraïne, *Bescherming van burgers tijdens het gewapende conflict — september 2026*. https://ukraine.ohchr.org/en/Protection-of-Civilians-in-Armed-Conflict-September-2026
16. Wereldbank, *Bijgewerkte beoordeling van de herstel- en wederopbouwbehoeften van Oekraïne*, 23 februari 2026. https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released
17. Europese Commissie, *Commissie betaalt 2,86 miljard euro uit aan Oekraïne*, 27 oktober 2026. https://defence-industry-space.ec.europa.eu/commission-disburses-eur286-billion-ukraine-drones-missiles-and-urgent-battlefield-needs-2026-10-27_en